

Роман Павлюк

(м. Полтава)

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Сьогодення педагогічної науки вимагає реалізації нових підходів до виховання і навчання дітей, оскільки на сучасному етапі розвитку суспільства і педагогічної думки підвищуються вимоги до рівня інтелектуального розвитку молодших школярів. Про це йдеться у нормативних документах, які регулюють напрями педагогічної діяльності у всіх видах і типах навчальних закладів, а саме: Закон України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Базовий компонент дошкільної освіти в Україні», «Національна доктрина розвитку освіти».

Видатні педагоги та психологи Пітер Еббс, Джон Едді, Девід Бест, О. Бігич, О. Коломінова, О. Леонтьєв, М. Лещенко, Р. Мартинова, О. Негневицька, З. Никитенко, В. Плахотник, Т. Полонська, С. Роман, В. Карташова, Н. Горлова, О. Гвоздєв, Н. Імеладзе, Ж. Ронже, М. Браун, У. Пенфільд, Л. Робертс, В. Сингер вважають, що навчання дітей іноземної мови необхідно починати з раннього віку, оскільки зростає потреба у тому, щоб якнайраніше ознайомити дитину із суспільними надбаннями та полегшити її входження у соціум. Окрім того, перед педагогами постає проблема, як зробити це входження у соціум цікавим та змістовним. З цією метою варто використовувати різноманітні види мистецтва. Адже одним з найбільш дієвих засобів підвищення якості освіти є виховання мистецтвом. Воно формує не тільки естетичні почуття і художні смаки, а й моральні та розумові якості особистості, духовну культуру, творче ставлення до праці, творчу активність у процесі пізнання, суспільні ідеали.

Виховання та навчання за допомогою різних видів мистецтв набуває у сучасній педагогіці нового змісту. Педагоги-новатори, використовуючи

досвід таких відомих українських та зарубіжних педагогів, як К. Ушинського, Г. Ващенко, С. Русової, С. Френе, М. Монтесорі, пропонують різноманітні інтеграційні курси, в яких мистецькі дисципліни гармонійно поєднуються з основними, оскільки головною метою педагогів з давніх часів до теперішніх було і є формування всебічно розвиненої особистості.

Дослідження у початковій та професійній освіті свідчать про низький інтерес майбутніх педагогів до використання мистецтва у навчанні іноземної мови, оскільки поряд з його виховним потенціалом їм важко усвідомити можливості мистецтва у навчанні мови, зокрема іноземної. Найчастіше всього майбутні вчителі початкових класів не володіють методикою використання мистецтва на уроках іноземної мови. Досвідчені педагоги частіше звертаються до традиційних засобів: вірші, пісні, картинки, фізкультхвилинки тощо.

Одночасно науковці Б. Ананьєв, І. Зимня, М. Бобнєва стверджують, що студентський вік є найважливішим періодом у житті людини. У цей період молода людина засвоює основні принципи професійного кредо. У процесі навчання та практики відбувається формування професійних умінь та навичок, необхідних в організації навчально-виховного процесу, і, зокрема, у формуванні креативності майбутніх учителів іноземної мови у початкових класах.

Запорукою формування креативності майбутніх учителів початкових класів є наукові праці вчених, які розробили загальну методологію досліджень, пов'язаних з удосконаленням навчально-виховного процесу вищого навчального закладу – Ю. Бабанський, В. Безпалько, І. Богданова, С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Тализіна, Р. Хмелюк, М. Ярмаченко.

Проблема творчості у її загальнофілософській постановці знаходить своє місце у працях Г. Батищева, В. Босенка, Н. Грищенко, Г. Двидової, Л. Злотіної, В. Іванової, П. Крамара, В. Межуєва, Б. Новікова та ін.

Питання дослідження ефективних шляхів і методів професійного становлення вчителя розглядається у працях О. Абдуліної, Ю. Бабанського,

І. Зязюна, В. Кан-Каліка, Н. Кічук, Н. Кузьміної, І. Підласої, С. Сисоєвої, Р. Скульського, В. Сластьоніна.

Питаннями значущості та необхідності розвитку творчого потенціалу дітей займалися класики-педагоги (Я.А. Коменський, П. Лесгафт, І.Г. Песталоцці, Ж.Ж. Руссо та ін.). Вони вбачають у творчості джерело інтелектуального, розумового, фізичного, психологічного формування особистості.

Нині однією з найактуальніших та важливих педагогічних проблем розвитку людини, котра навчається, виховується, формується є проблема становлення творчої особистості. Уже аксіоматичним стало твердження стосовно того, що творчий розвиток кожної дитина на певному етапі має бути педагогічно скоригованим, оскільки саме викладач або наставник може значною мірою професійно закласти підґрунтя для становлення творчої особистості та визначити сталий перебіг цього процесу.

Проблемами творчості переймається багато вчених різних наукових галузей: Г. Айзек, Д. Богоявленська, Л. Виготський, А. Дзикіні, І. Зязюн, С. Каплан, С. Коновець, Н. Лейтес, М. Лещенко, А. Маслоу, В. Моляко, Ж. Піаже, Я. Пономарьов, О. Рудницька, С. Сисоєва, Е. Фромм, В. Шадриков, Г. Шевченко, Б. Юсов та інші.

Основою для самоактуалізації й самореалізації творчої особистості виступає креативність. Узагальнюючи думки багатьох вчених щодо проблеми творчого процесу, творчого мислення, творчої діяльності, творчого розвитку, творчої активності, творчого потенціалу загалом та креативності зокрема, мусимо зауважити, що у деяких аспектах вони дійшли спільних висновків. Передусім це стосується основних параметрів, котрі характеризують креативну особистість [2, 20].

Як креативну особистість вони трактують власне таку особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних у процесі актуалізації творчого потенціалу додаткових творчих якостей, котрі

сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності.

Аналізуючи праці багатьох вчених можна зробити висновок про те, що під креативною особистістю треба розуміти таку особистість, яка має внутрішні передумови, що забезпечують її творчу і пошукову активність та дослідницьку поведінку. Отже, особистість можна називати креативною, якщо вона здатна до актуалізації творчого потенціалу в різних видах життєдіяльності за власною ініціативою та вибором відповідних засобів [2, 20].

Оскільки креативність є ключовим поняттям нашого науково-педагогічного дослідження, то виникає необхідність у визначенні цієї дефініції.

Креативність – поняття, що характеризує повноцінне функціонування людини, здатність продумувати унікальні ідеї, результати, способи розв'язання проблеми [5, 75].

Креативність – творча, новаторська діяльність [4, 607].

За Боровик Г.А. креативність розуміється як комплекс інтелектуальних та особистісних особливостей індивіда, які дозволяють йому генерувати нові ідеї, інноваційні пропозиції, знаходити способи їх нестандартного вирішення, творчо ставитись до праці, бути лідером в команді однодумців, намагатися отримати високі професійні досягнення [1].

До структурних компонентів креативності дослідники відносять інтерес до парадоксів, схильність до сумнівів, відчуття новизни, творча уява, здатність знаходити аналогії, сміливість та незалежність суджень, самокритичність, логічну суворість, здатність використовувати різноманітні форми доказів тощо (А. Лук, Л. Єрмолаєва-Томіна, А. Матюшкін та ін.).

Педагогами та психологами доведений той факт, що необхідними умовами для виявлення креативності є наявність творчої особистості; творчого процесу; творчого середовища (Д. Богоявленська, М. Холодна, Дж. Гілфорда, Е. Торенс та ін.) та визначено, що у системі професійної освіти

реалізація цих умов можлива шляхом активного впровадження у навчально-виховний процес інноваційних моделей навчання, загальною основою яких є надпредметна навчальна діяльність вихованців.

Крім того варто зауважити, що під креативним навчально-виховним процесом треба розуміти сукупність надпредметних змістових компонентів навчальної програми професійної освіти, яка передбачає формування креативних якостей адекватними методами у процесі навчальної та позанавчальної діяльності студентів [1].

Творчість, творчі здібності та їх розвиток без сумніву відносяться до вічних проблем людства. Протягом тривалого періоду історії розвитку наукового знання, ця проблема привертає до себе увагу дослідників різних шкіл та напрямків.

З великого спектру педагогічних досліджень, присвячених формуванню креативності, зокрема вчителів іноземної мови у початкових класах, можна виділити ряд педагогічних умов, вплив яких на формування креативності доведений сучасною наукою [3]. Це: діалогічна взаємодія; соціальне підкріплення; наявність зразка креативної поведінки; створення ситуація емоційного включення; відсутність регламентації предметної діяльності; рольова не регламентованість; предметно-інформаційне збагачення.

На основі вищевикладених тверджень та міждисциплінарного розгляду сутності креативності Кузьмичева Л. диференціювала поняття «творчість», «креативність», «творча діяльність», «творча активність».

Творчість – це процес, який має певну специфіку та призводить до спостереження суб'єктивно/об'єктивно нового в матеріальній чи духовній сферах.

Креативність – це інтегральна характеристика особистості, система універсальних здібностей, що забезпечують здійснення творчої діяльності, і обумовлюють процес життєтворчості особистості.

Творча діяльність – специфічна форма людської активності, у процесі якої аналізується і формується креативність.

Творча активність і є самою розвивальною взаємодією з оточуючим світом.

Запропонована модель формування креативності Кузьмичевої Л. з використанням образотворчого мистецтва може бути прийнятною на уроках іноземної мови у початковій школі та запропонованою майбутнім учителям для використання. Ця модель розроблена на принципах унікальності, діалогізації, відкритості та буденності. Вона називається «Творчість - свобода», обумовлена основним принципом – принципом свободи, тобто можливістю вільного прояву особистості дитини у всьому її багатстві та різноманітності.

Ця модель передбачає фактори:

1. Взаємодія з природою;
2. та 3. Взаємодія з предметами;
4. Взаємодія з людьми.

Мусимо зауважити, що у процесі зображувальної діяльності та застосування передбачених факторів і виростання їх на уроках іноземної мови, вони будуть сприяти швидшому запам'ятовуванню початківцями як лексичних одиниць, так і граматичних, відповідно до тематики факторів.

Література:

1. Боровик Г.А. Формирование креативности студента колледжа как средство повышения конкурентоспособности / Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. – М., 2007. – 20с.
2. Коновець С. Креативні освітні технології у практиці сучасної школи / Світлана Коновець // Рідн. шк. – 2005. - №3. – С.20-23.
3. Кузьмичева Л.В. Формирование креативности учащихся на занятиях изобразительным искусством в общеобразовательной школе / Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – Ярославль, 2006. – 27с.
4. Сазоненко Г.С. Педагогіка успіху (досвід становлення акмеологічної системи ліцею) / Г.С. Сазоненко. – К.: Гнозис, 2004. – С.607.

5. Скрипченко О.В. Довідник з педагогіки та психології / О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська, Л.О. Скрипченко. – К.: Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова, 2001. – С.75.
6. Сучасні технології в освіті: Реком. бібліогр. показч. Ч.1. Сучасні технології навчання / АПН України. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; Уклад.: І.П. Моїсеєва, Н.Д. Грудініна; Наук. консультант і авт. вступ. слова І.Г. Єрмаков; Передмова Л.О. Пономаренко; Наук. ред. Т.Ф. Букшина; Бібліогр. ред. Є.К. Бабич; Відп. за вип. Л.О. Пономаренко; Рецензент Л.І. Даниленко. – К., 2005. – 211с.

Ключові слова: креативність, мистецтво, креативна компетенція, навчання, виховання.

У статті розглядаються питання формування креативності майбутніх учителів іноземної мови у початкових класах. Розглянуто принципи використання мистецьких дисциплін при навчанні іноземної мови.

Ключевые слова: креативность, искусство, креативная компетенция, обучение, воспитание.

В статье рассматриваются вопросы формирования креативности будущих учителей английского языка в начальных классах. Рассмотрены принципы использования художественных дисциплин в обучении иностранного языка.

Keywords: creativity, art, creative competence, teaching, breeding.

The questions of forming of creativity of future teachers of English in primary school are examined in the article. Principles of using of artistic disciplines in teaching of foreign language are considered.